

Het kerstspel in het Weeshuis

MAJA VAN HEEMSTRA

Heleentje stond voor het raam en keek naar de druilerige regen en naar de fietsers, die over de glimmende straten door de plassen reden. Maar 't kon haar niets schelen dat het buiten nat en donker was, want ze had zo'n blij gevoel. Toch wel prettig om de nieuwe wollen jurk aan te hebben — grijsblauw, ze had zelf de kleur mogen uitzoeken. Moeder had er een riem bij gevonden van precies dezelfde tint. Voor 't eerst had zij de jruk aan — en waarom? ja, waaróm! Omdat zij naar haar vriendinnetje in het Weeshuis mocht gaan, daar werd vanavond een kerstspel opgevoerd. Door de kinderen van het huis.

Heleentje kwam dikwijls in het grote, deftige huis. Deftig was 't alleen van buiten; van binnen was 't gezellig. Toen ze nog een heel klein meisje was, had moeder haar eens meegenomen en had haar verteld, dat daar jongens en meisjes woonden, die géén vader en moeder meer hadden. Ze had 't zich niet goed kunnen voorstellen: géén vader en moeder. Wie kleepte die kindertjes dan aan? En wie smeerde hun boterhammen? En wie verdiende geld voor hen? En wie ging 's Zondags met hen wandelen? En wie speelde met hen en las hun voor?

Toen Heleentje ouder werd had ze antwoord op al die vragen gekregen en had ze gezien dat voor die kinderen, die géén ouders meer hadden, tóch goed werd gezorgd. Zij woonden in een huis net als andere kinderen, alleen het huis was groter dan een gewoon huis. En er waren een Vader en een Moeder, die voor dat grote gezin zorgden, want er waren wel vijf-en-twintig kinderen — veel meer dan je in een echte familie had.

Jeltje uit het Weeshuis ging op dezelfde school als Heleentje. Ze zaten meestal naast elkaar en waren dikke vriendinnen geworden. Jeltje kwam dikwijls bij haar spelen en zij ging dikwijls naar het Weeshuis toe. Dat was al een paar jaar zo.

Na de grote vakantie had Jeltje haar verteld, dat ze mee mocht doen met het kerstspel.

Heleentje wist wel wat een kerstspel was, want zij was met haar broertje een keer gaan kijken, toen de oudere kinderen van de Zondagsschool het kerstverhaal opvoerden. Met een echte Maria en Jozef en met engelen en herders. Het was in een klein kerkje geweest en 't was erg mooi! De kinderen, die niet meespeelden, zongen bekende kerstliederen en zij had ze zachtjes meegezongen.

Jeltje had haar verteld, dat er op een dag een mevrouw was gekomen en die had gezegd, dat de kinderen van het Weeshuis nu óók een kerstspel gingen spelen. 't Was hun éígen kerstspel, 't was voor hén gemaakt en 't mocht alleen maar in het Weeshuis worden opgevoerd. En toen waren de kinderen aangewezen, die mee zouden spelen en Jeltje mocht een der kleine engelen zijn. De kinderen waren toen begonnen met 't instuderen van de kerstliederen. Eerst was er niet veel aan geweest, want ze stonden allemaal gewoon te zingen en Maria en Jozef en de engelen

en de herders stonden zo maar ergens in de kamer. En je kon helemaal niet zien wie nu eigenlijk herder of engel was, want ze hadden hun gewone kleren aan.

De mevrouw zei wel dat 't er later zo en zo zou uitzien, maar Jeltje had 't zich toch niet goed kunnen voorstellen hóé dat dan zou worden. En daardoor had zij er haar vriendinnetje niet veel van kunnen vertellen, als die nieuwsgierig vroeg hoe of het nu eigenlijk zou zijn.

Ja, er waren brandende kaarsjes bij en de herders moesten knielen en dat deden ze op de repetities altijd te laat en dan liet de mevrouw het weer overdoen, totdat de herders het eindelijk goed konden. En Jeltje moest op de naaikamer komen, waar de maat voor de lange witte jurk werd genomen, die ze zou dragen. En ze zou ook vleugels krijgen, maar dat kon zij niet geloven. Vleugels — hoe kon dat nou? die kon je toch nergens kopen? Echte engelenvleugels waren natuurlijk alleen in de hemel.

Maar een week geleden had Jeltje heel opgewonden op school verteld, dat zij haar jurk had aangepast en dat er zilver lint op kwam en dat schitterde zó mooi! En zij had heuse vleugels aan gehad — waar die vandaan kwamen, wist ze niet. En ze vroeg meteen of haar vriendinnetje wou komen kijken bij het kerstspel.

Kijken naar het kerstspel! Heleentje had een kleur van plezier gekregen. Moeder vond het dadelijk goed. En ze mocht haar nieuwe wollen jurk aantrekken. Zij had eens diep gezucht van zóveel heerlijk tegelijk.

En nu was het dan zover. Heleentje trok haar regenlaarzen aan, nam de zondagse schoenen in een zakje mee, trok haar jasje aan, zette een regenmuts op en klaar-was-Kees!

„Dag moeder”, en wip! ze was de deur uit en liep vlug door de glimmende natte straten naar het grote, deftige huis aan de gracht.

Zij was daar nu al zó dikwijls geweest en toch leek het vandaag een ander huis te zijn dan anders. De lange witte gang was versierd met dennegroen, om de elektrische lampen had men rood papier vastgemaakt zodat 't bekende huis er geheimzinnig uitzag. Er waren al veel gasten en de jongens en meisjes, die er woonden, liepen af en aan om te helpen met het uittrekken van de natte jassen.

„Waar is Jeltje?” zei ze zacht tegen de Moeder.

„Die wordt aangekleed, die is immers engeltje”, was het antwoord.

Ja, dat was ook zo. Dat wist ze toch en nu had ze 't weer vergeten. Opeens voelde ze zich wat eenzaam en vreemd tussen al die grote mensen, die ze niet kende.

Maar daar kwam Feike op haar af, met wie ze wel eens had gespeeld wanneer ze bij Jeltje mocht komen. Feike nam haar mee naar de grote eetzaal en zei, dat ze bij de kinderen van het koor mocht zitten. En als ze de versjes kende, mocht ze ook meezingen.

Heleentje zat wat verlegen op haar stoel. Alles was zo anders dan op andere dagen. Er zaten een heleboel onbekende grote mensen en het licht gaf hier ook al zo'n geheimzinnig schijnsel. En Jeltje was er niet; die werd nu aangekleed.

Maar toen zag ze opeens de kerstboom staan. Wat was dié prachtig. Alles eraan was van wit en zilver. Hij was héél hoog — dat kon ook best, want de zaal was immers óók hoog. En boven haar, aan de zoldering, hing een reusachtige krans van dennengroen, versierd met rood lint; er stonden brandende kaarsen op.

Zij was nog niet helemaal uitgekeken, toen de jongens en meisjes van het huis om haar heen kwamen te zitten en een vreemde meneer naar het orgel liep. Het orgel

begon zacht te spelen. De kinderen begonnen te zingen: „Een roze, fris ontloken, uit tere wortel kwam”. Het klonk net als het begin van een sprookje, net als: „Er was eens...” Zachtjes zong Heleentje de bekende woorden mee, zonder te beseffen dat ze het deed.

Onder het zingen was het gordijn, aan 't eind van de zaal, langzaam opzij geschoven en op een verhoging zag ze in 't schemerig licht van de kerstboom-kaarsen een kribje, een bankje en een reusachtige kaars op een kandelaar staan. De grote kaars brandde niet.

Een heldere jongensstem vertelde: „Er zal een rijsje voortkomen uit de tronk van Isaï...”; Heleentje kende dat stuk van de Bijbel wel, dat had vader pas nog voor-gelezen. Daarin zei de profeet Jesaja, dat 't Christuskind eens geboren zou worden. Die stem, die daar sprak, kende ze ook. 't Was de stem van Feike en zij zag hem nu ook staan, naast de piano. Feike waarmee ze de vorige week nog geknikkerd had, met Jeltje en Auke. Feike en Auke waren dikke vrienden, ze gingen samen naar school en speelden ook altijd samen.

„Komt allen te zamen, jubelend van vreugde” zongen de jongens en meisjes vrolijk en Heleentje zong mee. Heel zachtjes klonken alleen de meisjesstemmen: „Komt laten wij aanbidden”, maar dan zwol het koor weer aan met de donkere jongensstemmen erbij: „Komt laten wij aanbidden, die Koning”.

Om de beurt vertelden de stem van Feike en die van een der oudere meisjes de bekende woorden uit Jesaja en uit Lucas II. Het koor zong er tussen door en ze was zo in gedachten bij de muziek en de bekende liederen, dat ze niet eens meer dacht aan Jeltje, die toch als engel zou komen. Toen merkte Heleentje opeens, dat iedereen achterom keek en ze draaide zich ook even om op haar stoel.

Daar kwam door de duisternis van de eetzaal een rij kaarsjes aan. Maar 't was méér dan lichtjes alleen. Daar liepen engelen met zilveren linten om hun lange witte gewaden en Maria was er bij en Jozef. Precies zoals in de kinderbijbel op het plaatje stond. Alleen dit was veel mooier, want deze engelen en deze Maria en Jozef leefden en bewogen; ze liepen langzaam naar het kribje toe en toen was er opeens licht op de verhoging gekomen en Maria ging op het bankje zitten, Jozef stond achter haar. Een grote engel stond tegenover Jozef en twee kleine engeltjes zaten aan weerskanten op de rand van de verhoging.

Allen hadden om de grote kaars hun kaarsjes gezet en die stonden daar stil te stralen.

„Nu zijt welkome, Jesu, lieve Heer”, had het koor gezongen.

„En het geschiedde, als zij daar waren...” vertelde Feike, „...en legde hem in de kribbe” – en ja, Maria maakte het gebaar van de moeder, die haar kindje in het wiegje legt.

„...omdat voor hen géén plaats was in de herberg”, vertelde de stem; „...omdat voor hen géén plaats was in de herberg”, herhaalde het koor.

En toen er gezegd werd, dat de herders de blijde boodschap ontvingen van de geboorte van het Christuskind, klonk een jongensstem in het schemerig licht achter in de zaal: „Laten wij dan naar Bethlehem gaan om te zien, hetgeen geschied is en ons door de Heer bekend gemaakt”. En daar kwamen twee herders aan, in hun ruige kleren, met de herderstaf en een brandende lantaren in de hand. De grote engel had gezegd: „Weest niet bevreesd, want zie, ik verkondig u grote blijdschap, die heel het volk zal ten deel vallen” en deze herders waren niet bevreesd, zij waren alleen maar blij dat óók zij naar het kleine kindje mochten gaan zien.

„Daar is een Kindje geboren op aard”, zongen de jongens en meisjes zachtjes. Maar, hoewel Heleentje het liedje kende, zong ze niet mee. Zij was zo verdiept in wat ze zag, dat zij vergat te zingen.

Maria in haar lichtgrijs kleeid met de prachtige blauwe doek over 't donkere haar en Jozef in donkerrood met een groene mantel, zij beiden keken in het wiegje waar het Christuskind lag. Rechtop stond de grote engel met de zilveren ster in het blonde haar en de grote witte vleugels. En doodstil zaten de twee kleine engeltjes met de mooie zilveren linten om en de kleine witte vleugels.

Heleentje keek maar en keek en vergat alles om zich heen. Ze zag die ene kleine engel, waarvan het gezichtje haar zo bekend voorkwam, maar ze was helemaal vergeten, dat het Jeltje was. Dat, wat daar vóór haar gebeurde, waarover vader en

moeder zo dikwijls hadden verteld, wat haar voorgelezen was uit de Bijbel, dát daar was de geboorte van Jezus in Bethlehem.

„... en knielden bij Jezus neer”, zongen de kinderstemmen en ja, daar knielden de beide herders. 't Ging als een schok door Heleentje heen: dat was Auke, die ene herder. Hij keek heel ernstig, heel anders dan als zij samen speelden. En meteen zag zij Jeltje in haar blinkende kleren en met de witte vleugeltjes. Zij was immers in het Weeshuis en dit was het Kerstspel, dat de mevrouw had gemaakt voor de kinderen van het huis. Dáár stond de kerstboom en om haar heen zongen de weeskinderen: „O hoe heerlijk, hoe begeerlijk!”

De herders waren opgestaan, liepen de zaal door en gingen de deur uit om aan heel de verdere wereld te gaan vertellen, wat zij hadden gezien. En daar, vóór haar, stak Jozef met een der kleine kaarsjes de grote kaars aan. En de grote engel nam die uit de kandelaar. Maria was langzaam opgestaan en het licht was opeens weg – alleen de grote kaars en de kleine kaarsjes brandden nog.

Maria boog over het kribje, om het kindje op te nemen.

De grote engel liep langzaam naar voren, zij droeg de brandende kaars in de opgeheven handen, hoog boven het blonde haar en boven de glinsterende ster en de wakkelende vlam verlichtte alles om haar heen. Langzaam liep zij door de zaal, achter haar Maria met haar blauwe doek over de arm waar het kindje in rustte, naast haar Jozef, steunend op zijn staf. Daar achter kwamen de twee kleine engelen, de ene droeg het kribje en de andere het bankje van Maria.

Op de verhoging stonden alleen nog maar de kleine kaarsjes en zij gaven een heel klein licht.

„Stille nacht, heilige nacht...”; langzaam schoven de gordijnen dicht en het kerstspel was uit.

De lichten in de zaal gingen weer aan en stemmen om Heleentje heen spraken over wat zij zojuist hadden gezien. De Vader en Moeder en de oudste kinderen liepen met koppen chocolade en koek rond en Heleentje kreeg ook een kopje, maar zij merkte het nauwelijks.

„Vond je 't mooi?” Jeltje in haar zondagse jurk stond naast haar. „En heb je mij gezien als engeltje?”

„Ja,” zei Heleentje zachtjes, „'t was èrg mooi. En in het kribje lag een echt kindje”. Er werd nog een mooi kerstverhaal voorgelezen en ze zongen allen samen nog een paar liederen en toen stroomde de zaal leeg en daar stond moeder haar op te wachten. Ze werd goed ingepakt, want buiten was het begonnen te sneeuwen. Aan moeders arm liep Heleentje naar huis.

Ze zei niets. Steeds zag ze weer voor zich hoe Maria het kindje uit het kribje had getild en het op de arm, in de blauwe doek, had weggedragen.

Toen ze even moesten wachten met oversteken, omdat een heel lange rij auto's door de hel verlichte straat reed, zei moeder zachtjes: „En was het mooi?”

Als antwoord kwam er een diepe zucht. En toen keek Heleentje naar moeder op en zei: „En 't Christuskindje had blonde krulletjes en grote blauwe ogen!”

